

Forrás: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2012/06/bona-laszlo---benyi-klaudia-beszamolo-az-en-hosom---a-te-ellenseged-03-01-11/>

Bóna László – Bényi Klaudia

Beszámoló Az én hőszám – a te ellenséged: A visegrádi országok (V/4) nemzeti történelmének pozitív és negatív szereplői a szomszéd államok történetírásában c. nemzetközi történészkonferencia előadásairól

(Prága, 2011. december 1-3.)

Első nap: 2011. december 1. (csütörtök)

A konferenciát megnyitó cseh külpolitikai államtitkár felvetette a költői kérdést, hogy a konferencia címe nem túl provokáló-e. Szerinte „Az én mai hőszám holnap a Te barátod” cím békítőbben hatott volna, bár bizonyára sokkal naivabban is.

Az első blokk az 1335-ös visegrádi királytalálkozóról szolt. Lenka Bobková (Károly Egyetem, Prága) bemutatta az 1335-ös királykongresszus résztvevőit, és hangsúlyozta valamennyiük alkalmasságát és tehetségét a trónra. Rávilágított a cseh és a lengyel király közti nézeteltérések okaira, és bemutatta Károly magyar király közvetítő szerepét a probléma megoldására, amely szerepet ő igyekezett elegánsan és nagy pompával betölteni. Csukovits Enikő (MTA Történettudományi Intézet, Budapest) előadásban kiemelte, hogy a középkori Európában, ha a dinasztikus érdekek nem ütköztek, általában nem volt gond az államok közti kapcsolatokban. A királytalálkozót kísérő, három hétig tartó multság a „pompa és komolyság” jegyében zajlott a felújított visegrádi várban (eközben Károly király eljátszott mintegy 600 aranyat kockajátékban), ami viszont ennél is fontosabb, hogy az egyezség tartós békét és nyugalmat hozott a három királyság kapcsolataiban.

A második blokk a huszitizmus kérdését járta körül. Ján Lukačka (SZTA Történettudományi Intézet, Pozsony) előadásából megtudhattuk, hogy a husziták főleg a mai szlovákiai területeken tevékenykedtek. Szó volt a husziták elleni propagandamódszerekről és jelszavakról is (ördögök, gonoszak, rablók, gyilkosok stb.), amely propaganda igen meggyőzően hatott a korabeli társadalomban – nem véletlenül a felső-magyarországi vármegyék a pápától kértek segítséget, mert a huszita tanok elég erősen hatottak a pór népre. Jiří Rak (Károly Egyetem, Prága) a huszita mozgalom cseh historiográfiai fogadtatását járta körül, amely szerinte egyszerre nagyon bonyolult, és ugyanekkor végtelenül egyszerű is. Pl. František Palacký szerint a husziták az elveikért és a nemzetiségükért harcoltak, nem a földért vagy egyéb célokért; egy marxista történétíró szerint pedig a huszita mozgalom egyenesen a francia forradalom előzményeként fogható fel.

Jolanta Choińska-Mika (Varsói Egyetem) előadásában elismerte, hogy „a mi históriánk erősen lengyelközpontú, és sokkal gyakrabban tér ki a litván kapcsolatokra, mint a cseh, vagy a magyar vonalra”. Emellett úgy vélte, a lengyel nemesség körében igen erős volt a Rzeczpospolita megélése, illetve elmondta, hogy a Jagellók által követett külpolitika, amely

Bóna László–Bényi Klaudia: Beszámoló Az én hőszám – a te ellenséged: A visegrádi országok (V/4) nemzeti történelmének pozitív és negatív szereplői a szomszéd államok történetírásában c. nemzetközi történetészkonferencia előadásairól

Prága, 2011. december 1-3.

nagyon sikeres volt a lengyel–litván területen, a magyar és a cseh területeken ellenkező hatást vont maga után.

Neumann Tibor (MTA Történettudományi Intézet, Budapest) azt emelte ki, hogy Hunyadi Mátyás sikeres külpolitikáját a Jagellók nem követték, ráadásul Dobzse László teljesen alkalmatlan volt az uralkodásra: amellet, hogy bábkirály volt, sorozatos agyvérzéseken esett át, így gyakorlatilag egyetlen funkciója maradt, mégpedig hogy kézjegyével szentesítse az előkészített dokumentumokat, törvényeket és határozatokat. Az, hogy magyarul sem tudott, csak tetézte a gondjait. Az előadó megemlítette, hogy a latin helyett szerencsésebb lett volna valamelyik szláv nyelvet használnia közvetítő nyelvként, azonban a király körül nem voltak magyarországi szláv nemesek.

Az előadásokat követő vitában elhangzott, hogy morális szempontból a lengyel szakirodalom sem talált eddig semmilyen pozitív jegyet az utolsó Jagellókra. Ami viszont a török veszélyt illeti, a korban a Habsburgokat tartották az első számú veszélyforrásnak. Leszögezték: az az Oszmán Birodalom, amely 1517-ben bekebelezte Egyiptomot, már egészen más kategóriájú ellenfelet jelentett a Magyar Királysággal szemben.

A Jagelló-blokkhoz hozzászólók véleménye megegyezett abban, hogy nem szabad túlperszonifikálni a történelmi eseményeket, és nem helyes egy-két ember „nyakába varrni” a negatív történéseket.

Második nap: 2011. december 2. (péntek)

Délelött

Olga Gyárfášová (Institút pre verejnú otázky, Pozsony) szociológus egy kérdőíves felmérés eredményeit mutatta be, amely a V4-es országok lakosai körében egyes történelmi személyiségek megítélését vizsgálta. Azon személyiségek névsora, akikre büszkék az egyes országokban: Csehországban IV. Károly és T. G. Masaryk; Magyarországon Kossuth Lajos, Széchenyi István és Mátyás király; Lengyelországban II. János Pál pápa és Pilsudski marsall; Szlovákiában M. R. Štefánik, Alexander Dubček és Ľudovít Štúr. Akiket szégyellnek az egyes országokban: Csehországban K. Gottwald és G. Husák; Magyarországon Rákosi Mátyás, Szálasi Ferenc és Horthy Miklós; Lengyelországban L. Kaczyński; Szlovákiában V. Mečiar és Jozef Tiso.

Ezután két előadás járta körül Kossuth Lajos személyét. *Peter Macho* (SZTA Történettudományi Intézet, Pozsony) előadása szerint Kossuthról Daniel Rapant írt először szlovákul könyvet, aki Kossuthot jó szónokként, ám becsvágyó személyiségként jellemezte, aki lenézte a kis nemzeteket. Egy másik szlovák történetíró, *P. Škultéty* szerint Kossuthról egyenesen ellenséges kép alakult ki a szlovákokban; Petőfihez hasonlóan (akit a szlovákok Alexander Petrovičként tartanak számon) ő is renegátként jelenik meg a szlovák felmenői miatt. A szlovák előadó kitért más nemzetek történetírására is: Romániában például nem akarnak teret elnevezni Kossuthról, mert „*tömeggyilkosnak tartják az 1848–49-es erdélyi polgárháború miatt*”, az osztrák történetírásban pedig „*úgy jelenik meg, mint egy elvetemült fanatikus, aki a Monarchia szétesését okozta*”. *Fónagy Zoltán* (MTA Történettudományi Intézet, Budapest) szerint Magyarország számára Kossuth nemzeti hősként jelent és jelenik meg. Már-már atyai kultusza jól lemérhető abban is, miként tisztelik, mennyi szobrot állítottak neki, s hány utcát-teret neveztek el róla. Március 15-e 1927 óta nemzeti ünnep, 1948 után

Bóna László–Bényi Klaudia: Beszámoló Az én hőszám – a te ellenséged: A visegrádi országok (V/4) nemzeti történelmének pozitív és negatív szereplői a szomszéd államok történetírásában c. nemzetközi történészkonferencia előadásairól

Prága, 2011. december 1-3.

viszont a marxista történetírás nagy törést jelentett Kossuth személyének megítélésében. A mai magyar történetírás szerint Kossuth az egyéni szabadságjogok kiterjesztése által próbálta megállítani a monarchia felbomlását, ám azt az ellentétekkel terhes korszak nem tette lehetővé.

Két előadás hangzott el József Piłsudskival kapcsolatban. *Petr Jelínek* (Bécsi Egyetem) ismertette a két háború közti hűvös lengyel–cseh viszony okait és problémáit, majd áttért Piłsudski tudatosan „kettős” külpolitikájára, amelynek értelmében főleg Gdanskra és a litván kérdésre koncentrált, s ehhez képest a cseh ügyek másodrangúak voltak. *Jan Wiśniewski* (Nicolaus Copernicus Egyetem, Toruń) szerint Piłsudski a kisebbségek, elsősorban a németek kérdését úgy kívánta rendezni, hogy az semmiképp se gyengítse Csehszlovákiát. Ennek ellenére a magyar nagykövetnek egyszer ezt mondta: „*Kivághattok magatoknak egy részt Csehszlovákiából.*” Az előadó szerint Piłsudski nem látott esélyt arra, hogy Ausztria és Csehszlovákia az 1918 után létrejövő határai között képes legyen megmaradni.

Dušan Kováč (SZTA Történettudományi Intézet, Pozsony) Tomáš Garrigue Masaryk, az első Csehszlovák Köztársaság megalapítója kapcsán azzal kezdte előadását, hogy Masaryknak csupán egyetlen szobra van Szlovákiában, annak ellenére, hogy a legjelentősebb történelmi személyiségek egyike, akinek köszönhetően megalakulhatott Szlovákia. Az első világháború alatt több koncepció született Csehszlovákia déli határait illetően, de mindben közös volt, hogy Pozsony/Prešporok Csehszlovákiához tartozna. Masaryk utóéletével kapcsolatban az előadó elmondta, sok szlovák szerint Masaryk nem tartotta be a pittsburgi egyezményt, amely önállóságot ígért Szlovákiának, de voltak ennél harsányabb támadások is, pl. hogy Masaryk a tömegbe lövetett stb. A legradikálisabb támadások a Szlovák Néppárt oldaláról érkeztek, főként a második világháború idején, amit az magyaráz, hogy a néppártiak történelmi bűnbakot kerestek benne. Amíg Masaryk személye az államon belül ellentmondásos, addig Edvard Beneš külföldön tekintik ellenségnek, mint pl. Németországban és Magyarországon. D. Kováč utalt még a „*magyar nacionalizmusra*”, amely „*minden híres magyaros nevű egyént a magáénak mond*”, a következő példát hozva fel: „Lénárd Fülöp Nobel-díjas tudós Pozsonyban született 1918 előtt, így őt is magyarnak tartják.”

A szlovák előadóval szemben *Ivan Šedivý* (Károly Egyetem, Prága) az „ismeretlen” Tomáš Garrigue Masarykról szólt. Masarykot mint „*kvázi mítoszt, félig-meddig mítoszt*” elemezte, felmutatva a mítosz hamis arcát, rámutatva ugyanakkor, hogy Masaryk kommunizmus alatt elfojtott emléke 1989 után lelkesen újjáéledt: szobrait, emléktábláit ill. személyiségének emlékét minden téren visszaállították.

A péntek délelőtti plenáris ülés végén érdekes vitának lehettünk szem- és fültanúi. Egy cseh professzor Kossuth Lajossal kapcsolatban elmondta, mellőzni kell a „történelmi jog” fontosságát, hiszen a horvátok megkapták az „*önálló államiság formáihoz szükséges jogokat*”, és kiemelte, hogy „*nem 5 perccel 12 után kell odafigyelni a nemzetek követeléseire*”. Egy másik felszólaló szerint Kossuth a szlovákok részéről érezte a legkisebb nyomást, hiszen azoknak semmilyen politikai szerveződési forma nem állt a rendelkezésükre, sem pedig tömegmozgalom nem állott mögöttük, ezért Kossuth mint politikus az aktuális helyzetnek megfelelően bánt a nemzetiségi követelésekkel. A vitában elhangzott egy szlovák Kossuth-anekdota („*egyszer a kis Lajoska a szülőföldjén beleesett egy trágyával teli gödörbe, ahonnan a helyi szlovákok húzták ki – a későbbiek ismeretében*

Bóna László–Bényi Klaudia: Beszámoló Az én hősöm – a te ellenséged: A visegrádi országok (V/4) nemzeti történelmének pozitív és negatív szereplői a szomszéd államok történetírásában c. nemzetközi történészkonferencia előadásairól

Prága, 2011. december 1-3.

ez nagy hiba volt”), és szóba került a „*Masaryk mint a szlovákiai magyarok atyja*” mítosz is. Kiderült továbbá, hogy Piłsudski a szlovákokat támogatta – a csehek ellenében! – mind a párizsi békekonferencián, mind pedig az otthoni belpolitikában, de ahogy a lengyel szakember megjegyezte: „*Milan Hodžák a békekonferenciára való kiutazásukkor csak útlevelet kértek a lengyelektől, és arra a többszöri kérdésre, hogy miben segíthetnének még a lengyelek, egyszerűen nem is válaszoltak.*”

Délután

A péntek kora délutáni blokkban két-két előadás foglalkozott *Edvard Beneš*szel, *Jozef Tiso*val és *Horthy Miklóssal*.

Piotr Majewski (Varsói Egyetem) Beneš lengyel szemmel c. előadása alapján (amelyet távollétében egy másik lengyel előadó olvasott fel) nem is gondolná a hallgató, mennyire ellentmondásos Beneš személyisége a lengyelek körében, és hogy mennyi történelmi keserűség szorult a lengyel–cseh kapcsolatokba. Beneš a két világháború közti lengyel külpolitikai bennfentesek mint „elvhű Švejket” jellemezték, aki hajthatatlan volt a megegyezésre (pl. Tešint és a szepességi falvakat illetően), aki „*mindig az erősebbhez idomult*”, és aki a „*lengyel–cseh náciellenes paktumot is elutasította*”. A viszony annyira feszült volt a két állam között, hogy amikor Csehszlovákia 1938-ban részleges mozgósítást rendelt el, a lengyelek ezt fenyegetésnek érezték. *Kristina Kaiserová* (Jan Evangelista Purkyně Egyetem, Ústí nad Labem, Csehország) szerint Beneš megítélése sokkal komplikáltabb, mint Masaryké. Ami a történelmi szerepét illeti, az előadó szerint Beneš jócskán túlértékeli: a magyarok Magyarország felbomlását illetően, a németek azért, mivel ő volt, aki megszervezte és lebonyolította a szudétanémetek kitelepítését. („*Egyes szudétanémet írók szerint Beneš zsidó volt, amiért külön gyűlölet járt neki.*”) A cseh előadó tett egy utalást, hogy a konferencia helyszíntől mintegy ötven méter távolágban lévő Beneš-szobor felavatása (a prágai vár Lorettói terén) annak idején igencsak felkavarta az indulatokat Csehországon belül is.

Jan Rychlík (Károly Egyetem, Prága) a Jozef Tisoról szóló előadását azzal kezdte, szinte biztos abban, hogy véleménye meg fog egyezni a szlovák kollégájáéval. Kifejtette, a mai cseh történetírás felfogásában „*Tiso szlovák belügy, esetleg szlovák–szlovák probléma*”. Az egykori Csehszlovákián belül voltak csoportok, akiknek hőst, másoknak gyűlölt ellenséget jelentett. „*Beneš politikai hibát vétett, mikor Tisonak nem adott kegyelmet, így a társadalom egy része szemében mártírt csinált belőle.*” Jan Rychlík egy anekdotával szemléltette Tiso jellemét: „*Amikor Čatloš hadügyminiszter 1944-ben azt mondta Tisonak, hogy Németország elvesztette a háborút, és már semmi sem segíthet rajta, Tiso így szólt: Én Hitlernek a szavamat adtam, attól nem lépek vissza.*” Megjegyezte még: „*A katolikus pap Tiso úgy kezelte Szlovákiát, mint egy nagy plébániát, és szemében az ellenségek a zsidók, az evangélikusok, a szabadkőművesek és a csehek voltak.*” *Milan Zemko* (SZTA Történettudományi Intézet, Pozsony) a Tisoról szóló polémiát azzal folytatta, hogy a szlovák vezér emléke máig mélyen él a szlovák társadalomban. Ennek egyik fő oka, hogy annak a Szlovákiának, amelyet nála nagyobb és erősebb szomszédok vettek körül, Tiso vezérlete alatt alkalmazkodnia kellett a külső kényszerekhez. Ez egyébként egybevág azzal, ahogy Tiso védekezett a népbíróság előtt, azt vallva, hogy ő maga eredetileg egy Magyarországon vagy Németországon belüli autonómia lehetőségével számolt. Szóba került, hogy Tisonak nem volt lehetősége eltávolodni a német birodalomtól (bár ő erre még kísérletet sem tett),

Bóna László–Bényi Klaudia: Beszámoló Az én hőszám – a te ellenséged: A visegrádi országok (V/4) nemzeti történelmének pozitív és negatív szereplői a szomszéd államok történetírásában c. nemzetközi történészkonferencia előadásairól

Prága, 2011. december 1-3.

igaz, a Szovjetunió és az Egyesült Államok elleni hadüzenetet Vojtech Tuka úgy küldte el, hogy arról sem Tiso, sem a szlovák parlament nem tudott.

Romsics Ignác (akadémikus, Eszterházy Károly Főiskola, Eger) arról a hármashorthy-képről beszélt („kormányos”, „felségáruló”, „véreskezű diktátor”), amelyek a mai magyar társadalomban élnek, hozzátéve, a XX. században nincs a magyar társadalomnak olyan egyértelmű hőse, mint a korábbiakban volt pl. Kossuth vagy Széchenyi. Horthy egy személyben képviselte a társadalom különböző rétegeiben a fenti három szerepet, miközben a „hivatalos” kép mindig az aktuális politikai helyzet függvényében változott. Ráadásul Horthy uralkodásának a történelmi tudatban való lenyomatai máig élénken élnek a magyar társadalomban. „Tudjuk, hogy Magyarország úgy fejezte be a háborút, ahogy befejezte, azaz Németország oldalán”, és főleg ezután vált Horthy a baloldal gyűlölt ellenségévé. Az 1989-es rendszerváltás után a legitimista tábor által kreált felségáruló képe kikopott a közgondolkodásból, így mára jobbára a másik két kép maradt meg róla. *Miroslav Michela* (SZTA Történettudományi Intézet, Pozsony) szerint Horthy képe sokkal egyszerűbb Szlovákiában, mint Magyarországon. A szlovák interpretációban Horthy szorosan kapcsolódik a Trianon-témához, és egyébként az előadó úgy véle, a háború közti két revizionista politika a két országban nagyon hasonlított egymásra.

Az előadásokat követő vita nagy részét *Szarka László* és *Molnár Imre* révén Esterházy János személye tette ki. Előbbi felvetette: „A revíziót nem a kisebbségek csinálták, ehhez nem volt önálló erejük, és nem is voltak Budapest bérencei. [...] Amikor Magyarországról jött a parancs, hogy Kramár-ra kell szavazni, a szlovákiai magyarok Beneš-re szavaztak, tehát semmiképp sem alkottak fasiszta ötödik hadtestet.” Amire az egyik szlovák történész a következőt válaszolta: „A szlovák társadalomban Esterházy képviseli Horthy csatlósának a szerepét.”

A vita során elhangzott még, hogy a legtöbb mai embernek „ezek az emberek már csak hullák”. Kiderült, a csehek szerették volna arizálni a zsidó vagyont, de ezt a birodalmi protektor leállította, mert nem szeretne volna, ha a vagyon cseh kézbe kerül. Egy lengyel történész szerint „a mi közép-európai problémáink kívülről nézve érthetetlenek, és ahhoz, hogy jóban legyünk egymással, a történelmet ki kéne dobni az ablakon”. Sokkal drasztikusabb, de nem kevésbé realiztikus mondat hangzott el, miszerint „az Európai Unió szeretné elkerülni vagy megelőzni a konfliktusokat, viszont nagyon meglepődnénk, milyen könnyen megismétlődhetnek a XX. század eseményei”. *Rychlík* professzor kiemelte: „Amíg Szlovákia Csehországhoz tartozott, addig szörnyű volt a cseh–magyar viszony, de 1993 után kiválóak lettek a kapcsolatok.” *Romsics Ignác* elmondta, ha megkérdeznék őt, hogy „Magyarország elnöke elmenjen-e Masaryk szobrának avatására, azt felelné, hogy igen, de Beneš-re azt felelné, hogy nem”, majd zárszóként hozzátette: „A trianoni békével Magyarország etnikailag inkorrekt határokat kapott.”

Este

A konferencia péntek esti blokkjában 1956 eseményei, valamint az 1968-as prágai tavasz és a 1989-es rendszerváltások személyiségei kínálták az előadások témáit.

Ripp Zoltán (Politikatörténelmi Intézet, Budapest) előadásában elmondta: „Forradalmak nem akkor robbannak ki, mikor a legnagyobb az elnyomás, hanem amikor megvannak hozzá a lehetőségek.” 1956-ban adottak voltak: a XX. kongresszusi beszéd, egy vezető Nagy Imre személyében, aki az események élére állt, továbbá adott volt egy morális

Bóna László–Bényi Klaudia: Beszámoló Az én hősöm – a te ellenséged: A visegrádi országok (V/4) nemzeti történelmének pozitív és negatív szereplői a szomszéd államok történetírásában c. nemzetközi történészkonferencia előadásairól

Prága, 2011. december 1-3.

krízis, amely áthatotta a társadalmat. *Paulina Codogni* (Politikatudományi Intézet, Varsó) szerint a lengyel társadalom elborzadva látta, hogyan képzeli a szovjet erők a forradalom leverését, továbbá éltek még az emlékek a második világháborús Varsó ostromáról is. Gomulka nem akarta, hogy a nemzete vérét ontsák, főleg ez magyarázza az óvatosabb lépéseit a lengyel ellenállás élén. *Stanislav Sikora* (SZTA Történettudományi Intézet, Pozsony) Alexander Dubček szerepét mutatta be, aki megpróbálta megvalósítani az emberarcúbb szocializmust. Az előadó hosszan foglalkozott Dubček 1968 utáni sorsával, főként hogy nem volt egy nyugodt pillanata sem, hiszen folyamatosan figyelték a rendőrök. *Oldřich Tůma* (Jelenkortörténeti Intézet, Prága) azt a megállapítást tette, hogy amikor 1968-ban immár sokadszor kerültek előtérbe a cseh–szlovák kapcsolatok, és Dubček vezető pozícióba került, a csehek így jellemezték az aktuális helyzetet: „*Már a szlovákok vezetnek minket.*” *Paweł Ukielski* (Politikatudományi Intézet, Varsó) előadása a kommunista éra utolsó éveit és Lech Walesa szerepét mutatta be, *Tomáš Zahradníček* (Jelenkortörténeti Intézet, Prága) pedig Václav Havelről tartott előadást: arról a kulcseyéniségről, aki fontos szerepet játszott Csehszlovákia deszovjetizálásában.

A vita során a lengyel előadó több érdekességet megemlített: „*Ahhoz, hogy Lech Walesa személyét megtaláljuk a cseh társadalom tudatában, detektívnek kell lennünk.*” A magyar–lengyel kapcsolatok kapcsán megemlített egy rémhírt, amely szerint 1956 során magyar árvákat vittek volna erőszakkal a Szovjetunióba Varsóból; ekkor a varsói lakosok elárasztották a vasútállomást, hogy megakadályozzák a vonat eltávozását. Ilyen vonat persze nem jött, de az esemény jól mutatja a lengyel társadalom szimpátiáját 1956 iránt. Dubčekkel kapcsolatban elhangzott, hogy a legerősebb külföldi támogatója Kádár János volt, aki maga is a csehszlovákiaiakhoz hasonló reformokkal próbálkozott. 1956-tal és a többi forradalmi megmozdulással kapcsolatban is elmondták az előadók, hogy sajnálatos módon az orosz levéltárak nem vagy csak nagyon korlátozottan kutathatók.

Harmadik nap: 2011. december 3. (szombat)

Ezen a napon kapott helyet a konferencián az ún. didaktikai panel, melynek keretében a visegrádi országok neves történelemdidaktikusai szólaltak fel.

Fischerné Dárdai Ágnes (Pécsi Tudományegyetem) és *Kaposi József* (Pázmány Péter Katolikus Egyetem) közös előadásának címe: *Mit és hogyan tanulnak a magyar diákok a történelemről?* Fischerné Dárdai Ágnes általában mutatta be a magyar történelemtanítás helyzetét, Kaposi József pedig mindezt példákon illusztrálta. Mindkettejük szavai arra irányultak, milyen értékek mentén történik az oktatás Magyarországon, mik a céljai, melyek a fejlesztendő kulcskompetenciák és kiemelt fejlesztési feladatok. Mindezt az előadók a Nemzeti alaptanterv (NAT), a történelem érettségi vizsga követelményei és a gyakorlatban használt történelem- és társadalomismeretkönyvek alapján vizsgálták.

F. Dárdai Ágnes először a nevelés-oktatás közös értékeiről beszélt (egyenlőség, szolidaritás, tolerancia, nyitottság stb.), ezután a NAT által megfogalmazott oktatási-nevelési célokról ejtett néhány szót. Itt kiemelte, hogy a NAT szól a Magyarországon élő kisebbségekről is, az ő azonosságtudatuk és kultúrájuk ismerete is a célok között szerepel. A preambulum is említi a nemzeti kisebbségeket, sőt ebben a részben már a közös európai tudat is megjelenik. Az ember és társadalom műveltségterület céljaira is kitért, mint pl. az emberi jogok tiszteletben tartására a problémaközpontú oktatásban. A továbbiakban a

Bóna László–Bényi Klaudia: Beszámoló Az én hősöm – a te ellenséged: A visegrádi országok (V/4) nemzeti történelmének pozitív és negatív szereplői a szomszéd államok történetírásában c. nemzetközi történészkonferencia előadásairól

Prága, 2011. december 1-3.

magyarországi történelemérettségi követelményeiről beszélt az előadó. Megtudhattuk, hogy – összhangban a Nemzeti alaptantervvel – a legfontosabb a források kritikus használata és alkalmazása, valamint a magyar történelem többszemponú ismerete. Az előadó összegzőként elmondta, hogy a magyarországi történelemoktatás forrás- és tevékenység-központú, tehát az oktatás során a diákok forrásokkal találkoznak, és megtanulják, hogyan kell azokat kompetensen feldolgozni. A diákokat multiperspektivikus látásmódra nevelik, és mindehhez kontroverzív forrásokat tartalmazó történelemtankönyveket és munkafüzeteket használnak.

Kaposi József konkrét példákon, kivetített képeken és hozzájuk tartozó feladatokon keresztül illusztrálta az elhangzottakat. Az egyes fotókkal, karikatúrákkal, térképekkel és a kapcsolódó feladatokkal, gyakorlatokkal, kérdésekkel külön foglalkozott az előadó. Ezután a szöveges forrásokra tért rá Kaposi József, és a feldolgozás lehetőségeit mutatta be.

A következő előadó Szlovákia képviselőjében *Viliam Kratochvíl* volt (Komenský Egyetem, Pozsony). Előadásának témája: *Mi és ők a történelemdidaktikában*. Kratochvíl szerint a szlovákiai tankönyvekben nem megfelelően reprezentálják a kisebbségeket. Ráadásul még az egyes nemzetekről való sztereotípiák kialakításához is hozzájárulnak, pl. a szlovákok: bátrak, hűségesek és keresztények, míg pl. a magyar nemzet barbár, és a szlovákoktól veszi át a kereszténységet. Az előadó beszélt arról, hogy a politika sokszor befolyásolja a tankönyvek szövegeit. Ezenkívül kitért a nacionalista képzelgések történelemtankönyvekben való megjelenítésére, valamint arra, hogy nincs, nem létezik tiszta kultúra, amennyiben minden kultúra vegyes. Meglátása szerint Szlovákiában gyakran kell szembesülni azzal, hogy főleg a fiatalabb tanulók számára írott tankönyvekben sokszor lealacsonyítanak más népeket, torz képet közvetítenek a tanulók számára – bár Viliam Kratochvíl szerint ez nemcsak a szlovák tankönyvekben fordul elő, hanem más nemzeteknél is.

Az előadó rámutatott, hogy a történelemtankönyveket a történeti szakirodalom sajátos és fontos műfajának kell(ene) tekinteni. A korábbi korszakok történelemtankönyveit gyakran jellemezte, hogy csak egy nézőpontból mutatták be a történelmet, s már csak ezért is nagyon távol álltak a történettudománytól. V. Kratochvíl szerint fontos, hogy a diákok maguk is kritikusan álljanak hozzá a tankönyvi szövegekhez, és erre is meg kell tanítani őket.

A didaktikai blokk záróakkordjaként Csehország képviselőjében *Petr Šimíček* (Ostrava) tartott előadást, melynek címe: *Szomszédok történelme: a PANT Egyesület nemzetközi tevékenysége*. Az előadó ennek keretében bemutatta a szervezetet, melynek legnagyobb sikerei között említette a <http://www.moderni-dejiny.cz> honlapot. Az oldal (amely több tekintetben a Történelemtanítás folyóirat cseh társa) érdekessége az anyagok kétféleségében rejlik, ti. egyik részük primér forrás, másik részük oktatási segédanyag, amely ráadásul igen nagy hangsúlyt helyez a visegrádi országok történelmére. Ennek érdekében mind a négy nyelvnek/országnak külön menüpontja van a honlapon, így az adott nyelvre lefordítva olvashatjuk a tanulmányokat és az oktatási segédanyagokat.